

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze Bakalářská práce

Místní akční skupina jako nositel regionálního rozvoje

Martin Dostál

© 2015 ČZU v Praze

1 Souhrn

Hlavním cílem této práce je zjistit, zda je Místní akční skupina ve svých regionech nositelem regionálního rozvoje. Jako dílčí cíl je zjištění, zda mají občané povědomost o existenci Místních akčních skupin.

Výsledkem je zjištění, že Místní akční skupiny jednoznačně jsou nositeli regionálního rozvoje a při správném fungování přináší svým regionům možnosti realizovat i finančně náročné projekty, které k regionálnímu rozvoji přispívají. K lepšímu fungování MAS a k zajištění budoucnosti tohoto programu je nutná angažovanost místních obyvatel, což se vzhledem k faktu, že jen minimum z nich o Místních akčních skupinách ví, jeví jako zásadní problém. Ten může v budoucnu dokonce narušit i základní principy fungování MAS a vážně tak jejich fungování.

2 Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce je na dvou vybraných Místních akčních skupinách, konkrétně MAS Podhůří Železných hor o.p.s. a MAS Region Kunětické hory z. s. zjistit, zda jsou tyto skupiny ve svých regionech díky svým činnostem a aktivitám nositeli regionálního rozvoje.

Dílčím cílem je zjistit, zda mají občané dotčených regionů povědomí o existenci a činnostech jednotlivých MAS.

Metodika použitá k této práci zahrnuje v její první části především sběr sekundárních dat a dokumentů. Tato činnost zahrnuje čerpání z odborných publikací, včetně zahraničních zdrojů, internetových odkazů s příslušnými dokumenty a informacemi o dané problematice a v neposlední řadě i interních dokumentů jednotlivých MAS a krajů k zachycení teoretických východisek problematiky.

Na tuto část navazuje popis jednotlivých krajů, ve kterých zkoumané MAS leží a dále popis charakteristik samotných MAS, jejich činností, vybraných socio-ekonomických ukazatelů včetně charakteristiky území, kde tyto MAS působí.

V úvodu vlastního šetření je induktivní metodou provedena kvalitativní analýza, prováděná formou polostrukturovaných rozhovorů s jednotlivými členy a managery jednotlivých MAS. Ze zjištěných poznatků jsou položeny základy pro vyslovení

výzkumných otázek a následných hypotéz, které jsou předmětem dalšího testování. K tomu je využita deduktivní metoda kvantitativního výzkumu, kdy jsou pomocí dotazníku osloveni občané, kteří v jednotlivých MAS žijí. Výběr otázek směřuje k tomu, aby mohly být zodpovězeny výzkumné otázky a zpracovány podklady pro vyslovení hypotéz. Ty jsou testovány na základě využití statistických metod sloužících ke zjištění závislosti vzájemných jevů, konkrétně analýzy závislosti, včetně vyjádření síly případné závislosti.

V závěrečné části je provedena komparace jednotlivých krajů a místních akčních skupin s následným vyhodnocením zjištěných skutečností vycházejících z provedených šetření v propojení s teoretickými východisky, vedoucími k vyslovení hodnotícího závěru a dále k návrhu případných řešení.

Přehled uvedených odpovědí ukazuje, že nezáměr o dění v obci se týká 1,3 % respondentů. V ostatních případech je nejvíce preferována oblast volnočasových aktivit,

3 Zhodnocení výsledků, diskuse

Při zhodnocování výsledků šetření jsou výchozím bodem výsledky šetření kvalitativního výzkumu. Ten se uskutečnil ve spolupráci s vybranými členy obou místních akčních skupin. U členů Místní akční skupiny Podhůří Železných hor o.p.s. v podstatě panoval jednotný kladný názor na prospěšnost členství v příslušné Místní akční skupině a to napříč různými formami tohoto partnerství, neboť osobní zkušenost z úspěšné realizace některých projektů dává jednoznačný signál k tomu, že hlavní účel, proč jednotliví členové vstupovali do tohoto sdružení, byl splněn. Tito se dále shodují, že očekávají od budoucího setrvání v MAS další příležitosti k realizaci projektů dle možností, které program LEADER a příslušná legislativa umožňuje.

Jiná je situace u zástupců členů Místní akční skupiny region Kunětické Hory, z.s. Ta je rozhodně ovlivněna tím, že tato MAS nebyla zařazena mezi ty podporované, což mělo za následek nemožnosti využít Strategický plán LEADER, který byl MAS RKH vypracován. K minulému období se zástupci vyjadřují s pocitem křivdy, neboť hodnotitelé procesu programové podpory MAS nikdy nezdůvodnili své negativní rozhodnutí, ač byly všechny podmínky dle zástupců MAS RKH splněny. O to větší očekávání mají od období budoucího, kdy krom příprav na standardizaci a tvorbu CLLD jsou již připraveny v zásobníku projekty, které čekají na svoji realizaci.

V otázkách, které se týkají aktivního přístupu občanů k regionálnímu rozvoji, se zástupci obou MAS vyjádřili ve smyslu neúčasti místních obyvatel. Přiznávají, že z dosavadních osobních pozorování v podstatě běžní občané o existenci MAS nemají žádnou povědomost.

Tyto poznatky kvalitativního výzkumu vycházející z induktivní metody byly využity k formulaci výzkumných otázek jako obsah kvalitativního výzkumu a dále k následnému stanovení výzkumných hypotéz. Z výzkumných otázek vyplývá, že znalost pojmu Místní akční skupina je známa méně než 32 % respondentů MAS PŽH a pouze 23 % MAS RKH. Další otázky, týkající se znalosti principů, povědomosti o existenci MAS v příslušném regionu či znalost konkrétního realizovaného projektu počet kladných odpovědí ještě více zúžily. V oblasti zájmů, o které jednotliví respondenti projevují zájem, převládaly shodně oblasti volnočasových aktivit a cestovního ruchu. Osobní aktivní přístup k realizaci případných projektů bez předpokladu znalosti povědomí o činnostech a principech MAS deklarovalo u MAS PŽH 62 % respondentů, u MAS RKH dokonce 79 %. Z tohoto je zřejmé, že chuť a zájem občanů zapojit se do činností regionálního rozvoje v blízkém okolí jejich obydli je značný.

Pokud by byla hodnocena znalost MAS mezi občany pracujícími mimo veřejnou samosprávu, ukazuje se, že povědomí o jejich existenci nemá ani 1/10 dotazovaných. Tento problém ovšem nabývá mnohem větší velikosti na základě poznatků z jiných zahraničních MAS. Například ve Španělsku (Andalusie) a Velké Británii (Wales) je program LEADER a jeho MAS natolik úspěšný, že hrozí, že se stane v podstatě obětí svého vlastního úspěchu. Nastává zde situace, že místní byrokracie a místní samosprávy omezují autonomii MAS a tím odrazují účastníky marginálních skupin (Sociologia Ruralis, 2015). Rovněž v dánských MAS se tímto problémem setkávají. Jejich vypracovaná studie dokazuje důležitost obou sektorů při plnění cílů MAS, nicméně je obtížné definovat inflexní bod, ve kterém jsou obce již příliš dominantní a mají tendenci přebírat MAS do vlastní správy (International Journal of Rural Management, 2014).

V závěru výzkumu byla statistickou metodou analýzy závislosti v případě obou MAS zamítnuta hypotéza o nezávislosti mezi povědomím o existenci MAS a mezi zaměstnáním ve veřejné samosprávě. Zaměstnanci obecních krajských úřadů či zaměstnanci organizací zřízených obcemi mají větší povědomost o existenci jednotlivých MAS než ostatní zaměstnanci, při změřené středně silné závislosti, spíše blížíci se závislosti silné. Výchozí

předpoklad k vyslovení této hypotézy vycházel z předpokladu, že zaměstnanci veřejné samosprávy se s existencí MAS seznámí v rámci svého povolání, ať už účasti na jednání o případných projektech MAS, nebo z různých interních materiálů. Oproti tomu bylo statistickým výpočtem analýzy závislosti zjištěno, že neexistuje závislost mezi zájmem o aktivní činnost občanů směřující k regionálnímu rozvoji a tím, zda v regionu žijí od narození, či se do něj přistěhovali.

4 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo zjištění, zda jsou Místní akční skupiny nositelé regionálního rozvoje. Po prostudování teoretických východisek, vykonaných rozhovorech se zástupci MAS a po analýze jednotlivých regionů s následnou komparací zcela jednoznačně vyplývá, že Místní akční skupiny jsou nositelé regionálního rozvoje. Tento fakt dokládá situace, kdy je na jednotlivých komparovaných skupinách jasně vidět rozdíl v možnosti jejich skutečného využití. Jedna z MAS může využívat program LEADER s poskytovanou podporou v podobě financování projektů, čímž zcela nepochybně umožní ve svém blízkém okolí pozitivní regionální rozvoj vycházející z potřeb a znalostí místních občanů. Ačkoliv i druhá zkoumaná MAS díky dobrému sociálnímu kapitálu aktivně pracuje na různých formách činností ve svém regionu, absence finanční podpory „shora“ nedovoluje plně využít endogenní potenciál a propojit tak tyto složky ve funkční celek.

Je třeba si ovšem uvědomit i rizika, která mohou Místní akční skupiny a celý projekt LEADER postihnout, jak můžeme vidět na příkladu jiných regionů. V předchozím zhodnocení výsledků byl na základě informací ze zahraničních odborných časopisů nastíněn problém, kdy se MAS mohou stát obětmi vlastního úspěchu, přičemž dochází k omezení autonomie MAS a odrazování marginálních skupin v členské základně.

Proto je velice nutné zachovat nastavené principy partnerství a jejich poměry v zastoupení jednotlivých MAS a neodradit tak místní firmy a občany od členství, resp. pomoci uplatnit jejich zájem o regionální rozvoj, který byl dostatečně prokázán kvantitativním výzkumem, právě ke členství v MAS, kde mohou občané své potřeby a přání realizovat.

Uvedená rizika ukazují na nutnost mít velice silnou základnu v oblasti neveřejného zastoupení v tomto partnerství. Právě kvantitativní výzkum ukazuje, že občané mají jen

malé povědomí o existenci místních akčních skupin. Provedená statistická metoda analýzy závislosti navíc jasně ukazuje na fakt, že samotnou povědomost o existenci MAS mají občané pracující mimo územní samosprávu jen v necelé desetině dotázaných. Toto zjištění má samozřejmě hlavní dopad na samotnou podstatu principů LEADER. Jen ten občan, který ví, jaké možnosti má k dispozici, jich může využívat.

Na základě výsledků teoretických východisek a výsledků šetření se jako navrhované doporučení k řešení současných i potencionálních problémům jeví nutnost zaměřit se na oblast propagace a vzájemné komunikace. K tomuto účelu je vhodné vypracovat marketingovou strategii, zejména v oblasti propagace tohoto „produktu“. Může jít například o distribuci propagačních materiálů a letáků, které však dosud ani nejsou v jednotlivých šetřených MAS k dispozici. Je vhodné rovněž posílit propagaci u již dokončených projektů a podpořit snahu o vedení vzájemné interakce mezi jednotlivými MAS a občany v regionech. Velice důležité je uvědomit si, že tento problém se netýká pouze zde šetřených MAS, ale že může v budoucnu postihnout v podstatě celý systém.

Evropská unie nám umožnila svým programem LEADER zmenšit propast mezi centrální správou a těmi nejmenšími oblastmi v rámci regionálního rozvoje. Byly tím poskytnuty nástroje, které mají pomoci řešit problémy s realizací projektů v místech, které dokáže identifikovat jen lokální subjekt. Stále jde ovšem pouze o nástroj. Nástroj, který najde své využití jen tehdy, pokud ho dovedou správně uchopit a pracovat s ním právě zase lidé.

5 Seznam použitých zdrojů

Literatura

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8

BLAŽEK, Jiří, UHLÍŘ, David . *Teorie regionálního rozvoje, nástin, kritika, implikace*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.

GIDDENS, Antony. *Sociologie*. Praha: AGRO, 2013. ISBN 978-80-257-0807-1

HUDEČKOVÁ, Helena , LOŠŤÁK, Michal , ŠEVČÍKOVÁ, Adéla . *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha : Česká zemědělská univerzita v Praze Provozně ekonomická fakulta, 2010. ISBN 978-80-213-1413-9.

MAJEROVÁ, Věra, KOSTELECKÝ, Tomáš, SÝKORA, Luděk a kol. *Sociální kapitál a rozvoj regionu – Příklad Kraje Vysočina*. Praha: Grada publishing, 2011. ISBN 978-80-247-4093-5

MATES, Pavel, WOKOUN, René a kol. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. Praha : Prospektrum spol. s r.o., 2001. ISBN 80-7175-100-6.

MOSELEY, Malcolm J. *Rural development principles and practice*. London : SAGE Publications Ltd, 2003. ISBN 0-7619-4766-3.

HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: SLON, 2013. ISBN 978-80-7419-106-0

STIMSON, Robert John, STOUGH, Roger, NIJKAMP, Peter. *Endogenous regional development: Perspectives, measures and Empirical Investigation*. Northampton, MA, USA : Edward Elgar Publishing, 2011. 978-1-8409804561.

ŠKRABAL, Ivo. *Metodika zavádění managementu rozvoje mikroregionů*. Přerov : Centrum pro komunitní práci , 2006. ISBN 80-86902-39-0.

WOKOUN René, MATES Pavel, KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a kol.. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7380-304-9.

WOKOUN René, MALINOVSKÝ Jan a kol. 2008. *Regionální rozvoj, východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha : Linde Praha, a.s., 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

Elektronické časopisy

Sociologia Ruralis: *The LEADER Initiative has been a Victim of Its Own Success. The Decline of the Bottom-Up Approach in Rural Development Programmes. The Cases of Wales and Andalusia* [online]. 2015 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.scopus.com.infozdroje.czu.cz/source/sourceInfo.url?sourceId=18062&origin=recordpage>. ISSN 00380199

International Journal of Rural Management: *Important types of LAG-municipality interaction when collaborating on rural development: Lessons from Danish LEADER LAGs*, [online]. 2014 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.scopus.com.infozdroje.czu.cz/source/sourceInfo.url?sourceId=19700170838&origin=recordpage>. ISSN: 09730052

Ostatní zdroje

Evropská komise. *Přístup LEADER Základní příručka*. [online]. [cit. 2014-08-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/publi/fact/leader/2006_cs.pdf

Evropská LEADER asociace pro rozvoj venkova. [online]. [cit. 2014-09-11]. Dostupné z: http://www.elard.eu/en_GB/the-bottom-up-approach

Kraj Vysočina. *Strategie Kraje Vysočina 2020*. [online]. [cit. 2014-09-26].

Dostupné z:

:http://www.krvysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4052133

Kraj Vysočina. *Program rozvoje Kraje Vysočina*. [online]. [cit. 2014-09-02]. Dostupné z:http://www.krvysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4039980

LEADER v Kraji Vysočina. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2013. ISBN 978-80-7434-118-2.

LEADER – budoucnost venkova 2009. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2009, , ISBN 978-80-7084-856-2

MAS Podhůří Železných hor o.p.s., *Integrovaná rozvojová strategie 2006 – 2015 MAS Podhůří Železných hor, o.p.s.*, 2006

MAS Podhůří Železných hor o.p.s. *Integrovaná strategie území MAS Podhůří Železných hor – pracovní verze*, 2013

MAS Region Kunětické hory, z.s. *Integrovaná územní strategie rozvoje venkova MAS Region Kunětické hory*, 2006

Ministerstvo pro místní rozvoj. *Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020*. [online]. [cit. 2014-09-26].

Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/dafb72e8-e60d-4635-b6eb-ecd7972b8e0e/MPIN-22-08-2014.pdf>

Ministerstvo zemědělství. *Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013*. [online]. [cit. 2014-09-23]. Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/272493/PRV_schvaleno_08_2013.pdf

Ministerstvo zemědělství. *Metodika pro tvorbu Fichí a specifické podmínky opatření* [online]. [cit. 2014-09-26]. Dostupné z:

IV.1.2 http://eagri.cz/public/web/file/183004/IV_1_2_Metodika.pdf

Národní síť Místních akčních skupin České republiky. *Pokyny ke komunitně vedenému místnímu rozvoji určené místním aktérům*. [online]. [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: http://nsmas.cz/content/uploads/2014/09/guidance_clld_local_actors_cs.pdf

Pardubický kraj. *Program rozvoje Pardubického kraje*. [online]. [cit. 2014-09-09].

Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/rozvoj-kraje>

Státní zemědělský intervenční fond [online]. *Program rozvoje venkova na období 2014 – 2020*, [cit. 2014-09-03]. Dostupné z:

https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fzpravy%2Fprv2014%2F1406290520363.pdf

MAS Podhůří Železných hor o.p.s. *Strategický plán LEADER MAS Podhůří Železných hor, aktualizace 2012*

MAS Podhůří Železných hor o.p.s. *Střednědobé hodnocení strategického plánu LEADER MAS Podhůří Železných hor, 2011*

MAS Region Kunětické hory, z.s. *Strategický plán LEADER MAS Region Kunětické hory, 2007*

MAS Region Kunětické hory, z.s. *Souhrnná analýza území – podklady pro SCLLD MAS Region Kunětické hory, 2014*

MAS Region Kunětické hory, z.s. *Strategie Komunitně vedeného místního rozvoje pro programové období 2014 – 2020, MAS Region Kunětické hory, pracovní verze, 2014*